395636

Цэна асобнаго нумэру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень

Адрэс рэдакціі і адміністраціі: **Вільня, Віленская вул., № 29**

Цэна с перасылкай і дастаўкай на 1 г. 2 р. 50 к., на 6 мес.—1 р. 25 к. на 3 м.—65 к., на 1 мес—25 к. За граніцэй: на 1 г—4 р. на 6 мес—2 р 3 мес. - 1 р. Пер мена адрэсу—20 кап.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі Рукапісы і карэспандэнціі, прысланые у рэдакцію, павінны быць чытэльна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна т кжэ падпіс ць прозвішчэ разам з фаміліей, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія Адрэс і фамілія тольк і для ведама рэдакціі. Рукапісы аўторам не вертаюцца назад.

Год IX — 17 Студня 1914 г. — № 3

Ад Рэдакціі.

У некаторых націоналістычных польскіх газэтах надрукована была вестка аб тым, быццам беларусы і літвіны звярталіся да немецкіх націоналістаў (гакатыстоў), каб зрабіць з імі хаўрус і дастаць падмогу дзеля змаганьня з расейцамі і палякамі.

Ад імені рэдакціі «Нашае Нівы» і ідэйна блізкіх нам людзей мы абвешчаем, што ніхто з вядомых нам беларускіх працаўнікоў ніколі ня меў з немецкімі націоналістамі ніякага дзела і аб падмогу да іх не звяртаўся.

Рэдакція.

Новая напасць.

„Хай сабе забаўляюцца“ — гэтак казалі аб нашых пробах разбудзіць з векавога сну беларусоў тые людзі, што ад вякоў запанавалі над нашым народам, што на цемнаце яго збудавалі свае права, свае багацьце і сілу.

Прайшлі гады. Быццым той маленечкі камочак сьнегу што з гары у ніз падае ды ўсё болей і болей расьце—ажно пакуль ня зробіцца аграмаднай глыбай, беларускі рух узрос, зрабіўся паметнай сілай. Гэта ўжо не «забава»: народ скрануўся з мейсца стаў сам каваць свае жыцьцё. І шорах прайшоў па скуры тых, хто дагэтуль панаваў над беларусам-мужыком, хто жыве с працы народу—ўсё роўна, свайго, ці чужога.

І заварушыліся ўсе някліканые апекуны народу нашаго, ўсе ворагі сьвету і волі, ўсе расейскіе і польскіе націоналісты.

Німа такой брэхні, каторай не ўявялі-бы на беларусоў,—асабліва на тых людзей, каторые ўсе сілы і жыцьцё свае аддалі свайму народу. Нягоднай дарогай ідуць расейскіе і польскіе паны націоналісты. Без фалшываго даносу не праходзіць дзень.

1913 год больш, чым папярэдніе, паказаў, што адраджэньня беларускага народу ўжо нельга задзержаць. Дык якраз с канцом гэтаго году і накінуліся з усіх бакоў нашы дабрадзеі.

Расейскіе націоналісты і чорнасоценцы, ні маючы самі сілы, пісалі даносы і клікалі урад, каб сваей уласьцю спыніў беларускі рух, ад каторага гасударства, бач, можэ разваліцца! Яны бяз канца пісалі старые байкі аб „польскай інтрызе“, аб „езуітах“, аб „рэвалюціі“, „аб польскіх грашах“.

Гэткай жэ дарогай ідуць палякі — націоналісты і клерыкалы. Апрача некольких газэт, каторые выдаюцца праўдзівымі дэмократамі і баронюць усіх пакрыўджэных, паднялося дзікае цкаваньне у панскіх і ксяндзоўскіх газэтах: «Kurjer Litewski», «Gazeta Codzienna», „Jutrzenka“, „Wiadomości Illustrowane“, — у календары «Przyjaciel», і іншых. Згодным хорам панскіе «сьветачы» брэшуць, быццым беларускіе газэты выходзяць за казённые грошы, лгуць, што беларусы дамагаюцца роднай мовы ў касьцелі, цэркві ды школі затым, каб пасьля прайсьці лягчэй на расейскую і перэрабіць беларусоў на расейцоў.

Але гэтаго мала: рух беларускі расьце; узрастае грамада работнікоў на роднай ніве; аткрываюцца новые беларускіе газэты. І вось нашы ворагі выдумалі новы спосаб змаганьня: рабіць правіцельству фальшывые даносы на беларусоў. Гэтые юды пачалі пісаць у польскіх чорнасоценных газэтах, быццым нейкіе „павадыры“ беларускага адраджэньня звярталіся да нямецкіх націстоў („гакатыстоў“) аб падмогу **дзеля вызваленьня беларусоў ад расейскаго і польскаго панаваньня**, ды чуць ня грошы бралі ад немцоў на гэту справу.

Ведама, **гэта подлая брэхня**, сьведомая, выдуманая сумысьля. „Гакатысты“—гэта такіе-ж ворагі польскаго пароду, як расейскіе націоналісты. с каторымі польскіе паны ўсё ж такі цалуюцца. Пішучы аб нейкім хаўрусе між беларусамі і «гакатыстамі» гэтые паны добра ведаюць, што яны робяць: яны дабіваюцца таго, каб ня тольки польская чорная сотня, але і ўсе лепшые сумленные прэдстаўнікі польскаго грамадзянства злучыліся з імі і пайшлі вайной проці беларускаго адраджэньня. Польская чорная сотня не здалеўшы выкарыстаць беларускі рух на свае мэты пастанавіла за ўсякую цану пагубіць яго, абкідаць гразёй і патапіць у балоце. Яны ведаюць, што, пішучы аб хаўрусе беларусоў з немцамі дзеля вызваленьня ад панаваньня расейцоў, робяць брэхлівы данос, за каторы, калі толькі правіцельство ім паверыць, на беларускі рух пасыпюцца новые аграніченьня, кары і уціск.

Многа мы бачылі за тые гады, як пачалі беларусы будзіцца. Бачылі, як расейскіе і польскіе націоналісты даялілі ўжо наш народ паміж сабой, быццым скуру на мядзьведзю. Але той мядзьведзь ешчэ жывы, ешчэ ён гуляе ў лесе і пужае тых, хто пікуе на яго жыцьцё. І мы верым, што ня гледзячы на ўсе нягодные напасьці на нас нашых ворагоў, ня гледзючы на тое балота, каторым яны — ня могучы звеваць ідэі —абкідываюць асобных людзей ім не удаецца затушыць той агонь, што гарыць у сэрцах шчырых сыноў Беларускай зямлі: раней ці пазьней ён ачысціць ад усякаго бруду нашу старонку. Скончыцца панаваньне цемры, і сьвядомы сваіх правоў беларускі народ поруч з дэмократычнымі массамі іншых націй нашаго краю пойдзе да новаго творчаскаго жыцьця, да тых новых зор, што роўна сьвецяць усім народам, што паказываюць праўдзівую дарогу—да волі і долі.

а—н—а.

З вясковаго жыцьця.

Балючую тэму закрануў у № 2 „Н. Н.“ ягомасьць Аўрэйцэвіч, гэта пра нашэ вясковае жыцьцё. Жыцьцё тых караноў с каторых мае ад радзіцца наш народ, на каторые з верай і надзеяй пазіраюць лепшые людзі. Але што-ж нам гавораць тые весткі якіе далетаюць з усіх канцоў краю? Надта сумен іх сказ: гарэлка, карты, разбоі.. І гэта не ў адным якім прапашчым закутку, не каля гарадоў толькі, а па ўсенькім краю—усюды. Усюдых дзе даўней, гадоў ешчэ дзесяць — дваццаць, людзі славіліся справядлівасьцю і добрымі абычаямі, цяпер пайшла «цывілізація», значэ быццым кіраваньне да лепшаго. разумнейшаго жыцьця. Але гэта толькі „быццым“. бо папраўдзі добраго мы нічога не прыдбалі з навінак, якіе праз гарады уціснуліся у нашу вёску, а страцілі многа.. Не культура і цывілізація ідзе у нашу вёску праз гарады, а *гразь культуры і цывілізаціі.* Доўгая няволя налажыла кляймо рабства на наш народ „просты“ і ён праз доўгі рад пакаленьняў прывык глядзець на ўсякаго „маючаго права да бізуна“ на ўсякаго адзетаго «па панску» як на ідэал, каторым хочэ стацца.

Калі зайсьці у любую вёску, дзе ёсць два тры быўшые салдаты, адзін два работнікі пабываўшые у гарадох, то мы пабачым, што гэтые колькі чэлавек кіруюць густам чыстых і простых сваіх аднасельчан, іграюць ролю інтэлігентоў. задаюць тон у вёсцы. І калі мы паглядзім і паслухаем, што яны сеюць у душы маладых пакаленьнёў, які даюць прыклад, то мароз пойдзе па скуры і на душы зробіцца цяжка да сьлёз. Першае, што «бывальцы» прыносяць у вёску—гэта пакалечэную чужую мову, непрыстойные карчомные, і горэй таго песьні; «меткіе славечкі» гарадзкіх вуліц,—далей... разбойніцкую удаль нажавікоў з гарадзкіх трушчоб і пьянство ды карцёжніцтва.

Гэткае семя сеецца а якая будзе с яго урода? Дагадацца не цяжка, асабліва пры такіх спрыяючых варунках, якіе вытвараліся апошнімі гадамі, калі у кожнай вёсцы ёсць па колькі тайных шынкоў, дзе можна напіцца да пьяна, нацешыцца распустай і збыць крадзенае. Знаю я такіе воласьці, дзе на ўсю воласьць адна школка, а ў трыдцаці сёлах, больш сотні тайных шынкоў. Тайные шынкі сталіся у нас школамі для маладзежы, прытулкамі для дзяцей, аўдыторыей для публічных лекціі непрыстойнасці і немаральнасці, курсамі буянства.

І дзіва німа, што непраўда і цемень у нашых сёлах верх бярэ над праўдай і сьвятлом.

Бо хто-ж навучыць, хто асьвеціць гэтые мільёны, хто пакажэ шлях да праўды, хто прыложыць руку каб вырваць з рабства і узрасціць у душах сьвятую чэлавечую годнасьць?

Інтэлігенція? Але-ж інтэлігенція нашаго краю перш на перш нацыянальна чужая народу і, пачынаючы ад паноў і чыноўнікоў, а канчаючы духоўнымі, занялася палітыкай—у значэньні: за ўсякую цану дэнаціоналізаваць беларусоў. І рвуць беларусоў хто ў расейскі, хто ў польскі бок і патураюць пашыраньню тандэтнай культуры у вёсках і сёлах, патураюць шыраньню гразі культуры у народзе, на злосць свайму супраціўніку. Сеюць націоналізм і чэлавеканенавісьніцтва у народзе. Праваслаўнаго беларуса нацкоўваюць на каталіка беларуса, а каталіка на праваслаўнаго і так далей..

А людзей, каторые працавалібы над добрым і вечным мала, а ешчэ менш такіх, каторые-бы як ягомасьць Аўрэйцэвіч, пабываўшы у чужых старонках прывозілі добрае семя і стараліся яго сеяць.

Запраўды сумная наша будучына, калі ня выйдуць сяўцы і не стануць сеяць у народзе добрае семя. І вялікі грэх бяруць на душу сваю тые, каторые дзеля абрусеньня, або апаляченьня беларусоў адрываюць яго ад родных, векамі гадаваных караноў, даючы назамен не культуру, а толькі сотню другую чужых слоў і ўсё адваротнае, хаванае, што можна бачыць с кухань і пекарэнь.

Лемеш.

Дзіця рая.

Схінуўшысь да крыжа, стаяла ў цішы
Дзіця недасьціглаго рая,
Бо як бы у чарах трымала яе
Прыгожая песьня земная.

Нідаўна зусім ад вясеннай зямлі
На неба яна паляцела,
Сарваная кветка жыцьця без пары
Завянуць ешчэ не пасьпела...

І бытцым у вопраткі ночных цяней
Душа гэта была адзета:
...Дзе-сь плакаў арган... неяк раптам заціх—
Занік сумны кант недапеты...

Анёлы чыталі герогліфы зор
І хвілі апошняй разгадку,
Анёлы ад нізкай зямлі да нябёс
Праводзілі дзіўную кладку...

Ўвакруг была ноч; яе цемра жыла,
Жыла яе ціхасць немая;
Сон сном астаецца,—ганебна і ён,
Як раніцай цень, прападае...

Здаецца, ўжо шмат чаго знае душа,
Здаецца, ей ўсё зразумело,
Но мара, што сэрцу казала свой сказ,
Ня кончыла і... анямела.

. . . .

Цяпер ешчэ большая мука жыве
Ў душы песьняра маладога,
Бо тайны магільнай раскрыць ён ня мог
У замчышчы царства зямнога..

Ясакар.

Крыж.

Чый між нівамі крыж
Ля дарогі стаіць?
Хто ў магіле пад ім
У глыбокай ляжыць?

Чые косьці сюды
Захавалі й калі,
І трухлеюць цішком
У халоднай зямлі?

Ці багач, ці бедак
Тут спакой свой знайшоў,
Як дзе ехаў калі
Ці ішоў?

— Я не знаю саўсім,
Ды на вошта мне знаць,
Каго доля сюды
Завела спачываць?!

Чые-б косьці пад крыж
Не ляглі ў забыцьцю,
Усё адно чалавек
Той не ўстане к жыцьцю.

Цішка Гартны.

Ад калыскі да магілы.

Ад калыскі да магілы
Цэлы век я гіну,
Знаць радзіўся я ў нямілу
Ў ліхую часіну.

Эх ты, горкая часіна,—
Віна ўсей нядолі!—
Не даеш ты мне дзяціне,
Жыць на сьвятай волі.

Ты замкнула, закавала
Мае моцны сілы,
Ты закрыла, захавала
Ат мяне сьвет мілы...

Пашкадуй мяне, часіна,
Хоць на канцы жыцьця,
Аткрый сьвет ў маю хаціну,
Скажы не журыцца.

Маей сіле дай работу
Бяз нуды ў няволі,
Знімі крыўду і маркоту
З маей горкай долі...

І. П—к

З Беларусі і Літвы.

З Віленшчыны.

Калісь і цяпер.

Смургоні. Было у Смургонях правіла: не пушчаць сьвіней па вуліцах.

І строга за тым правілам глядзелі ў пачатку.

Быў судзьдзя — той, кажуць, сам высьлежываў сьвіней, і відзіў у гэтым дзелі мэту жыцьця.

Ну і беда-ж была, калі часам парсючок перабяжыць праз вуліцу за сьвінкай!...

Срога было

Цяпер усё змянілося.

Змяніўся час, змяніліся людзі і іх правілы

Ужо таго судзьдзі німа у Смургонях. Гэты-ж не мае імпэду да сьвіней. Ня любіць ганяцца за імі.

Вось сьвіньні і пачулі волю, Сьмела выходзюць на тротуары.

. . . .

Успомніўшы пра тротуары, не абміненю іх словам. Штука гэта, ужо гадоў шэсць будзе, як збудавана

І с тротуарамі, як і с сьвіньнямі, было немала клапоту у першы час.

Бывала ідзець па вуліцы стражнік: зыбнула пад ім дошчачка — ён і шчупае пальцам цьвек

А цяпер. Летам сам прыстаў чаго наса ня зьбіў папаўшы у дзірку нагой каля дому Івашкі!..

Бывала зімой мятуць сьнег, скрабуць лёд с тротуароў і пасыпаюць пясочкам — каб сьлізка не было

А цяпер — дзеці надзеваюць сьлізгуны і — катай па трутуару.

А узрослые ходзюць бытцым на іголках і бакі бьюць

Стражнікі тымчасам паставаюць кучкай на вуглу рынку каля Мірскаго, куруць цыгаркі і байкі баюць.

А на Тры Каралі, стаяў адзін— як звычайна—гвезды лічыў. Надакучыло, беднаму, пустым дзелам займацца Відзіць ён — хлопцы з дзеўчатамі едуць катацца. За хацелося, бедаку, прысябрыцца. Ён скік у санкі не папаў, і—бур дых! пасярод вуліцы расцягнуўся да гары нагамі.

Га-га! Зарагаталі кругом. І абступілі неўдачніка

Дзеці сьвіснулі у кулакі і панясьліся на сьлізгунах па тротуару.

Смаргонец.

Малочные курсы.

У двары Сакалоўшчына, Лідз. пав. Беняконьск. вол. адбываюцца курсы кантроль-асыстэнцкіе. Пачаліся курсы 1 лістапада 1913 году і кончуцца 1 лютаго 1914 г, значыцца працягнуцца 3 месяцы. Гэтые курсы устроіло Віленскае Таварыство Сельскай Гаспадаркі: дзеля таго, што у нашай старонцы ужо развіваецца малочная гаспадарка, а знаючых гэтае дзела людзей недахват. Слухачоў курсі стоў ёсьціка 19 асоб, з гэтаго ліку 6 дзяўчын і 12 хлапцоў ды адзін стары ужо чалавек. Плата за навуку не вялікая—усяго 30 рублёў, на сваіх харчах, а некаторых і саўсім звольнілі ад платы Курсы ідуць бойка, дзякуючы пану Плевінскаму, заведуючаму курсамі. Пан Плевінскі хоць чалавек малады але вельмі вучоны: быў заграніцай, многа старон зведаў многа бачыў гаспадарак малочных, пазнаў бадла усякаго заводу адным словам спэціаліст. На пана Плевінскаго долю выпала чытаць лекціі: кармоўка скаціны, кармавые прадукты, расплод скаціны, нормальнае утрыманьне і дагляд малочных кароў, падбор малочных кароў і інш. Па хіміі чытаў лекціі п. Людкевіч, па батаніцы—правіцельственны аграном Котельніков, а па анатоміі п Сла вінскі, па малочнай гаспадарцы п. Атабакіянц, але ня кончыў сва іх лекцій, бо захвараў дык за яго кончыў п. Плевінскі, па вэтэрынарыі чытаў п. Хабзіевіч. Цяпер астаецца толькі паўтарыць пройдзенае і курс закончаны. Слухачы курсоў сваім вучыцелям дзякуюць ад шчыраго сэрца.

Свой

З Міншчыны.

Цемнякі.

Тые хлопцы, каторые у вёсцы Кастрыцы (Барыс. пав.) летам спалілі пуню і 22 дзевак, баючыся каб іх не забралі, уцяклі у лес і сталі хадзіць цемнякамі. А у лесі з імі злучыліся другіе цемнякі, каторые зарэзалі у вёсцы Валосавічы (Барыс. пав.) дзядзька Усяго іх было 5 чалавек Каля засьценку Вуцечча (Лепэльскаго пав.) яны выкапалі сабе землянку, жылі там і ніхто аб іх ня ведаў. Нідаўна яны пайшлі у Лепэль, укралі там аўчынкі, пару коней с цялегай і паехалі дамоў. Паліція аб гэтай крадзежы зара даведалася. Тады станавы, ураднік і стражнікі паехалі даганяць. Як толькі увідзелі цемнякі, што за імі гонюцца, яны скарэй паехалі у лес, каб схавацца Іх увідзеў адзін гаспадар і сказаў паліціі, куды яны паехалі. Паліція атправілася у след за імі. Тады цемнякі кінулі і коні і аўчынкі а самі пабеглі у вёску Зялёна Вострава Лепэльск. пав.) і у аднаго гаспадара селі вячэраць. Тады паціху прыбыла паліція катора хацела іх тут улавіць. Но яны сталі уцекаць праз вокны і паліція улавіла толькі аднаго, а за другім пагналася сьледам у Паграбішча (Барыс пав.) каторы схаваўся у аднаго гаспадара на хаці. Паліція тут яго не знайшла, а ён сам пайшоў у Лепэль і здаўся. А тэй, катораго злавілі уперод паказаў землянку, дзе яны жылі. Астаўшыеся і цяпер ходзюць цемнякамі.

Хвядот с Кастрыц.

Як дурных ашуківаюць.

Да аднэй кабеціны у вёску (Барыс. пав) прышла цыганка і начала прасіць малака. Кабеціна кажэ, што яе карова саўсім не дае малака. Тады цыганка кажэ, што яна уме, зрабіць каб яе карова давала малако. Цыганка паслала кабеціну. каб тая прынесла усё масло, якое назбірала ад гэтай каровы, а сама каб вышла вон за дзьверы і мовіла усё тое, што будзе мовіць яна у хаці. Кабеціна прынесла с паўпуда масла, а сама вышла вон. Цыганка узяла ложку і пачала сабе у гарлач класьці масла, мовючы: «Калып масла, у гарлач масла. Калып масла, у гарлач масла». Кабеціна гэта самае кажэ за дзьверамі Датуль яна гэтак брала, пакуль забрала як ня ўсё Узяўшы масла яна і пайшла, куды ей нада было. А карова столькі-ж давала малака, сколькі і уперод.

Хвядот с Кастрыц.

Вёска Клевік Ігуменск. пав.

За пасьледніе гады у нашай вёсцы шмат што пераменілося.

Параса Парканіха.

Колькі на сьвеці ёсць уселякіх прозвішч! Бліжка кожын жыхар вёскі або мястэчка, апрыч свае законнае фаміліі мае ешчэ прозвішчэ. І даюцца яны, гэтые прозвішчы, насьмешлівымі і спрытнымі людзьмі не дарма, а часьцей усяго за якіе небудзь „заслугі", і спадчынай пераходзяць ад бацькоў да дзяцей

Матку Аксютки празвалі Хлусіхай, павінна так называцца і яна. Язэп Пахвінскі павінен мець і другое „назвіско" — Ціпця, бо так ешчэ у школцы празвалі яго бацьку, маўчліваго і вельмі флегматычнаго чалавека.

І мая знаёмая Параса Падгайская перахрышчана на Парканіху. Аб тым, як гэта вышло я і хачу вам расказаць. — Перш наперш мне хацелося-бы пазнаёміць вас с Параскай.

Параса Парканіха сарака гадоў баба вы сокаго не бабскаго росту. На яе, заўсёды здаровым, чырвоным твары, як сініе гузічкі, праворна бегаюць вочкі. Пасярод твару выступаючы уперад, пазірае троху ў неба задраны ў верх нос, с чырвонай бульбачкай на канцы. Параска вядома ў сяле як практычная кума і гаварлівая сваціця. Часта і густа просяць яе за куму хрысьціць дзіця Яна заўсягды згаджаецца, бо ведае, што на хрэзьбінах можна добра выпіць. А на выпіўку яна была вялікая ахвотніца; здатней яе да гэтай работы не было у сяле кабеціны. Піць яна магла не па бабску многа. Бывала, другі слабейшы мужчына, пьючы з ей чарка ў чарку, здаваўся і нарэшці валіўся на бок, а яна, як цьвячок, сядзіць за сталом, і хоцьбы што. Пасьля, устаўшы ад стала, як пойдзе лявоніху прытоптываць, дык проста міла глядзець!.. Такая была наша Параска. Ну і выбрала яна сабе таленты кумы і свацьці, каторые найлепей аплачываюцца гарэлкай.

Параса пасьпела ужо другі раз аўдавець, мела замужнюю дачку, жыла пры зяцю.

Прышло сьвята Петра і Паўла. У суседнім мястэчку, што было за вёрст 8, хвэст і кірмаш. Зяць нешта захвараў, дачка асталася пры ім, і вышло так, што Параса адна паехала у мястэчка. Пасьля абедні, ведама як водзіцца у нас, розные кумы дзядзькі і цёткі заклікалі яе у карчму, каб троху пасілкавацца. Ня першыня было ей сьвяткаваць так гэтае сьвята, але на гэты раз наша Параса сербанула гарэлкі больш, чым ня ўмеру. Доўга пілі і балакалі нашы селяне у карчме, гэтым царстве махорачнаго дыму і гарэлачнаго, паху і нарэшці пачалі збірацца дамоў. Пасьля доўгіх слюнявых пацалункоў і пьяных сьлёз, на шы кумы, сваці і дзядзькі сталі памалу раз'еджацца. Села і Параса на сваю кабылку і паехала дамоў. Хто запрог яе кабылку у воз, яна ня ведала, ці не магла ніяк успомніць. Пакуль ад'ехалася ад мястэчка з вярсту, яна усё думала, хто ей запрог кабылку.

Сонейко ад дзеннай працы зачырванело і пачало апускацца за лес у сваю пасьцельку, і агністымі, ужо халадзеючымі, праменямі, чырваніло чырвоны твар Парасці. Кабылка йшла паціхеньку. Параска дамоў не сьпешалася і не паганяла: ей было так цёпла, так добра.

Прысланілася яна да мешка с сенам, што ззаду быў прывязан, і стала дрэмаць. У яе ацяжэўшай галаве пачало ўсё мешацца. Ей здавалося, бытцым яе мозг заварачываецца у нешта мягкое і лёгкае: ні то воўна, ні то вата, і бытцым, завярнуўшыся у клубочак, ён лянуецца думаць і пачынае спаць, бо так яму там цёпла, як і яго гаспадыні, і добра...

Што было далей яна не памятала. Прачнулася яна ад крыку: сьмеху людзей, каторые хадзілі і скакалі каля яе возу, і адразу нічога не зразумела.

— А сьмеялісь людзі, ведама, з яе, бо з ею вышло вось якое здарэньне.

Як Параска заснула, конь знаёмай дарогай пашоў і пашоў дамоў. Ужо падходзіў ён да самай вёскі. дзе жыла Параска, але тут нагнаў іх нейкі маладзец і увідзеўшы, што пьяная баба моцна сьпіць, задумаў пасьмеяцца з яе і праўчыць, каб другі раз у дарозі не спала Ён астанавіўся, затрымаў Парасскі кабылку, выпраг яе з аглабель і працягнуў воз да паркану, каторы тут якраз здарыўся Тады ён прасунуў скрозь паркан аглоблі, завёў на другі бок паркану кабылку і запрог яе узноў у аглоблі, як мае быць. Усё гэта ён пасьпеў зрабіць так спрытна і скора, што ніхто нават не над'ехаў. Сеўшы пасьля на свайго каня, ён паляцеў у вёску. Незадоўга паказаліся хурманкі што вярталіся з мястэчка. Скора на дзіва сабралася гуртка людзей, пачаўся сьмех і пацеха

Прачнулася Параска; не зразумеўшы адразу нічога, яна схапілася, сцебанула пугай кабылку, тая, і да таго ешчэ напужаная крыкам, сабрала свае сілы, рванулася, (паркан быў гнілы якраз) і — выламала прасла і з ім разам крокі два праехала.

Ня буду апісываць, што бедная Параска пазнала тады: ведама, што ей і стыд і жаль разбіраў.

На другі дзень пасьля гэтаго перахрысцілі Параску с Падчапскай у Парканіху, і за вочы, а другіе і проста у вочы, так яе ізвалі. Часам можна было чуць, як які хлопец, падпіўшы троху, жартаваў с Параскі: «Параска, раскажы, калі ласка, як ты уехала у паркан?»

Прайшло колькі гадоў. Параса Парканіха даўно ужо на тым сьвеці, а сьмешная здарэньня, што з ей было, будзе доўга у памяці яе аднаселян і дачка яе Хрыстына так сама па матцы, завецца у вёсцы Парканіхай.

Міхалка Галка.

Рух беларускі добра пашырыўся. Расейскае „здрасцьві“ што было запанавало у Кленіку выцеснена ужо беларускім дзендобры. Селяне пачалі сьмялей гаварыць па беларуску нават с панамі. Дзеўчаты і хлопцы выходзяць на ігрышчы у такой адзежы у якой красаваліся іх бацькі і дужа сталі смакаваць беларускіе песьні.

Але побоч добраго не мала і благога у нас. Гэтак, ёсць у сяле тайные шынкі і пустапарожніе людзі. Адзін с тых людзей Ўладзя А—ч баіцца скінуць свайго доўгаго сурдута, думаючы, што гэтая опратка дадае яму розуму; па беларуску ня хочэ гаварыць навет са сваей старэнькай маткай. Праўду кажучы з яго прымеру ніхто ня возьме, бо ўсе добра ведаюць што ён такое. Я лічу ня лішнім расказаць болей пра гэтаго ягомасця, бо такіх людзей у цяперэшніе часы німала, што свайго адракліся, але чаго яны варты і як да гэтаго дайшлі—цікава. Ўладзя А—ч як толькі вярнуўся з гвардіі, пачаў шукаць службы, праўда і знайшоў: астаўся у Мінску гарадавым, але ня доўга утрымаўся, бо і туды бяруць не гарэлку піць. Посьле паехаў ён у Сібір, аж і там галушкі з неба не валяцца, скора вярнуўся. Цяпер маніцца ехаць у Амэрыку.

Прыехаўшы с Сібіру Ўладзя пачаў дамагацца, каб браты зрабілі яго гаспадаром, не гледзя на тое, што ён меншы. Браты згодзіліся, але скора раскаіліся, бо за новым гаспадаром гэту вясну не было чым сеяць яравога поля. Нідаўна здохла пара конікоў блізка што з голаду, а ён па гэтым мала і бядуе, а ўзяўшы грошы за скуры сваей худобы, бярэ гарэлку па цэлым гарцу ды хваліцца, што ніхто больш за яго ня выпье. Брыдка так рабіць ягомасцю А—ч! Табе можна жыць па людзку, бо зямлі маеш кусочак ладны (30 дзесяцін) ды зямлі добрай. І ня стыдна гаварыць па беларуску, бо ты не маленькі і павінен ведаць, што беларуская мова для кожнаго беларуса—сьвятасць. *Белявы.*

Навальніца.

С суботы на нядзелю, у ноч 15 сьнежня і у нас разгулялася мяцеліца, што і па ўсім немаль сьвеці Страшэнны вецер, отклік таго цыклону, што праходзіў праз усю Расею зачапіў і нас. Старые людзі кажуць што і ня помнюць такой благой хвілі. Вецер рваў і крышыў усё, што пападалося яму па дарозе. У лясох парабіў цэлае знішчэньне. Векавечные дрэвы павырываў с карэньнямі, а каторых ня мог змагчы — паламаў. У некаторых мейсцох лес посцельлю ляжыць. А сколькі шкоды нарабіла у вёсках! Паабарачывала будынкі, параскрывала хаты, паламала ветракі. Так у аднаго селяніна у вёсцы Астраўках пабіла на шчэпкі новы будынак, нават каменьня паацкачывала У сяле Остраве абурыла манапольку (мабыць вецер ведаў, што гэта згуба нашых селян). На Вольніцкім бару у Ягомасьця Кочана абярнула сырабойню і навогул шмат шкоды людзям нарабіла гэта навальніца. У гэтым часе нават некаторые чулі як грымеў гром. У гэтых днях ізноў нарадзіўся цыклён (віхор) у Лапландіі, але можэ дасць Бог, што ён пойдзе другім бокам і нас не зачэпіць, хаця апошніе дні вецер і гудзе у нас, але не с такой сілай. *Рыза—бэй.*

З Вітэбшчыны.

Елка і літэратурны вечэр.

У адным з двароў нашаго (Лепэльскаго) павету, на другі дзень Новаго Году, тутэйшымі паненкамі і панічамі была устроена у нас ёлка для дзяцей, а посьле ёлкі быў устроен літэратурный вечэр На ёлку апроч дваровых дзяцей, сабралося шмат дяцей с суседняй вёскі А 5 гадзіне запалілі ёлку. Сколькі-ж тут было радасьці, сьмеху трудна апісаць! Дужа прыятна было глядзець на дзетак як бегалі кругом ёлкі, некаторые з іх першы раз у сваім жыцьці бачылі ёлку. Як ужо дзеці у волю набегаліся і нагледзіліся на розные агні і іскраўкі (фаервэркі), тады маленькі унук тутэйшай абывацэлькі раздаваў цукеркі і кніжкі дзецям.

Пасьля быў устроен літэратурны вечэр; хлопчыкі і дзяўчынкі гаварылі вершы. Дужа пекна сказала Гэлена „Раніца у нядзельку“ (Я. Коласа) і „Калядны вечэр“ (Л Лобіка). Усім крэпка падабалося як мовіла «З Новым Годам» (Сьвідэрскай) і др, васьмілетняя. Пяклуша; ня горш сказаў Сямён „У судзе“ (Я. Коласа). Добра гаварылі вершыкі Міля і Юзюк Усе госьці з вялікай цікавасьцю слухалі дзяцей і білі на брава ім у ладкі. Беларускіе вершы вучыліся дзеці з газэты «Наша Ніва». А 11 гадзіне разышліся дзеці дамоў з надзеяй увідзець ешчэ ёлку на той год. *Сініца.*

З Могілёўшчыны.

Мсціслаўскі павет Мог. губ.

Жаляцца людзі на валасные суды.

— Выбіраем на судзьдзю астатняго пастуха, што ён з роду рубля ня відзеў, ня меў і ня злічыць яго. Такога судзьдзю купіць лягчэй.

Казаў адзін пісар сумленны:— „Сорамна мне, дзядзька, за сталом сядзець, як судзюць у нас. Надаячы дык проста і трваласці не хапіла ў мяне: «Ці вы,—кажу,—паздурэлі, голавы у Соркі прапілі? Уцяку з-за стала, калі такі прыгавар пастановіцца»...

— А якіе прыгавары тут?

А во якіе. Памёр адзін дужа заможны стары чэлавек, пакінуў сярэдніх гадоў жэнатаго сямейнаго атдзеленнаго даўно сына і другую жонку з малымі дзеткамі. Пакуль тая дзяліцьба, пакуль тое што, стары гэты сын пабіў аж да крыві мачыху і са сьвету яе збасываць хваліўся, а мачыха, пакуль ешчэ на нагах стаяла кукіш яму паднесла і бытцым-то злаяла.

— Ну, судзяцца...

— Як жа. Мужчына, дык той ведаў, як людзі судзяцца: гукнуць судзьдзю аднаго ды дрогога да сябе пачастуюць у хаці, а тады, едучы на суд, у дарозі пагрэюцца, а прыехаўшы к Сорцы або к Мэндалю забягуць; а як баба, дык ведама што за розум: шатубату, не прырыхтаваўшыся ў воласць жалабу сваю выкладаць.

Сідзяць судзьдзі праведные, насы чырвоные у борады утуліўшы.

Ці—ха! Суд ідзець...

Вот і савешчаніе, рада судзейская прамудрая:

-- Што ж, пыні, прыдзецца бабу «прышчапіць», каб волі рукам не давала.

— А й я так думаю. Ці хвароба ж ёй, столькі грошы меўшы — валаводзіць судзёў на сухую глотку..

— На 18 сутак бабу пад арэшт!

— Ну а пасынка ж чым пакаваць?

— А што тут доўга думаць глядзі колькі шчэ судоў будзіць, да поўначы так зацягне.—прыгаварыць яго, каб заплаціў 50 кап штрафу за грубіянства з бацькінай жонкай.

Што ж? І то добра!

— Лаюць нашы разумцы Думу: „Ат! Думаюць — думаюць сабе у кішэню, а не дадумаюцца у воласці парадкі навясці...

Трудна, мусіць, законы думаць, галавою працаваць — гэта-ж і на галаве мазалі с часам панарастаюць, хварэй яна і воласць і суды валасные.

Казаў адзін „сьвецкі“, у чорным жупане с Масквы прыехаўшы: «Да што-ста, рэбята, не будзе ста у нас парадку, пакуль уш не будзе-ста яво..»

— Хай ты пропадзеш на Хі троўцы са сваёю радаю. Мне здаецца, што было б ладна, каб воласць была не адна мужыцкая, а так агульна і панская, і жыдоўская, і папоўская, каб, значыцца, на ўсіх, каб усе ў ёй былі, адзін ды за другім глядзеў..

— Зьмешаў кашу з гарохам! Дык і суды такіе? Жыд будзе судзіць папа, поп мужыка, а мужык пана? Ну й згадаў...

— Ды я ня тое, ды калі, праўда, свой жа брат селянін, і за судзьдзю, самі выбіраем ды калі-ж гэта гарэлка ды крывата наша...

Халоднае палеваньне.

Быхоў (Могіл губ.). У горадзе можна відзець паляўнічых, ці як іх ешчэ тут з расейска называюць «ахвотнікоў», каторые прадаюць скуры лісіц. Затым што у такога «ахвотніка» німа ні добрай стрэльбы, ні сабакі здольнаго да палёвы, ды і німа яму і часу, то ён вядзе «халоднае» палеваньне,— ён гэтых лісоў атручае

Не кажучы аб праступнасьці такога „палеваньня“ дабаўлю што хутка у нас звядуцца лісы, як зваліся козы, ласі, кабаны, бабры і інш., на каторых раптам наваліўся зьвер-чэлавек. *Саука Каваль.*

З усіх старон.

Забастоўка.

У Пецярбурзе 9-го студня с прычыны гадоўшчыны разстрэлу работнікоў, каторых у сваім часе вёў Гапон, абьявілі палітычную забастоўку 110,604 работнікоў. Яны у 50 мейсцох пробавалі устроіць дэмонстрацію але за ўсякім разам паліція шчыра разганяла. За пеяньне рэволюцыйных песень і упорства проці паліціі арэштавано 134 работнікоў. Пры арэштаваньні дэманстрантоў былі тры спробы адбіць ад паліціі затрыманых. На Глазавой вуліцы паліцэйскі два раза стрэліў да таўпы, але нікога не раніў. Парадак быў установлены у цэнтры гораду а гадзіне 3-й, а на прадмесцях а г. 8 вечэрам.

Арэшт тайнай друкарні.

Ахранная паліція арэштавала у Пецярбурзе у доме на Песках трох чэлавек, калі тые друкавалі праклямацыі соціаль-рэволюціонероў. У арэштаваных знайшлі аружжэ. Праклямацыі прызывалі да забастоўкі 9 студня У звязку з гэтым здарэньнем павальные вобыскі ва ўсіх часьцінах горада.

Проці запечных адвакатоў.

Міністэрства юстытуціі апрацавало праект змаганьня з запечным адвакацтвам Маняцца завясьці строгіе кары на тых, што займаюцца адвакацтвам ні маючы на гэта права.

Прызнаньне малдавянскай мовы.

Сынод пацвярдзіў правілы каб завясьці ў Бэсарабіі у прыхадзкіх школах малдавянскую мову як дадатковую пры навучаньні дзяцей малдавян.

Духоўные дэпутаты.

Ходзюць чуткі, што вялікая часць духоўных дэпутатоў у г. Думе хочуць зрачыся свайго дэпутацтва с прычыны тэй, што іхней работай у Думе дужэ нездаволены выборшчыкі.

Новые кніжкі да навучання.

Міністэрство асьветы бярэць у свае рукі выдаваньня кніжэк да навучаньня у школе. Каб лепш работа ішла міністэрство уступаець у хаўрус з вядомай выдавецкай фірмай у Маскве—т-во И. Д. Сытіна.

Змаганьне с пьянствам.

У Сызрані паветовае земскае сабраньне пастанавіло закрыць казённые манапольки і піўные у трох валасьцях.

Свабода друку.

Як падлічыла газэта «Русское Слово», то ў цягу 1913 году у расейскім гасударстве было наложэна на рэдактараў 374 штрафы агульнай сумай на 139,655 рублёў. Конфіскацій было 223, арэштована 63 рэдактароў, закрыта 20 часопісей.

Проці роднай мовы.

Інспэктар народных школ кіеўскаго округа забараніў дзецям украінцам пеяць па украінску калядные песьні

У мутным віры.

Груган сустрэўшы салаўя
С сваяцтвам лезці стаў к таму:
—Ты родны мне, як бачу я, —
Хадзі ж! як брата абыму.

У нас с табой адзін фасон —
Як глюгі, крыльля і насы,
Птушына ў нас быцьцё і сон,
Птушыны маем галасы.

Дык што ж нам жыць так па-сабе?!.
Пры том табою не гарджу,
Хоць я шмат большы ад цябе
І ў чорнай вопратцы хаджу.

— О, вельмі дзякую за чэсць!—
Атпеў салоўка з-над палян,—
Мо ў нас і аднакова шэрсць,
А ўсё-ж такі ты брат,-груган!..

К—а.

Шарада № 2.

Эх, памыйся, мой дружок,
Мылам ды вадою,
А так складна, як у нас
Першае-другое

А калі ты ўжо *другі*
І *чацьвёрты* ўдаўся,
Вось чаго замест бліна
Ты дапамінайся.

Гамані: давайце мне
Чацьвёртае з раду
І *другога* побач з ім,
Бо ня будзе складу.

Ну, а *усе*—кругом цябе
І ты з імі разам,
Ажно цешыцца душа
Адным гэтым сказам.

К—а.

Разгадка Шарады з № 51—52 **Каляды.**

Акуратную разгадку вершам прыслаў толькі п. А. Каласун-Тышынскі с Пецярбурга, каторому і выслана награда «Шляхам Жыцьця».

Тое першае—гэта ты, песьняр,
А другое—пекны Божы дар:
Ў лесі як расло,
Дрэвам звалося,
Згэбляванае ж
Дыляй сталося.
А людцы ўсё разам Каляды завуць,
Цэлы год кругом, як бы шчасьця ждуць.
Калі ж яно прыдзе,
Песьню засьпеваюць,
Часам—то бывае!
Чаркі ў ход пушчаюць.

А. Каласун Тышынскі.

ЖАРТЫ.

Дагадаўся.

Ехаў адзін гаспадар і кабыла яго саўсім замарылася і прыстала. Гаспадар стаў яе паганяць і біць, а яна усё ня йдзе.

Тады ён пачаў ей мовіць:

— Воўк-жэ цябе зьеш, калі ты ня хочаш ехаць, то цехатой пойдзеш.

Выпрог кабылу, прывязаў з заду і ўзяўшы за аглоблі пацягнуў калёсы сам.

Х. Бульба.

Рэдактар выдавец
А. Ўласоў

НАСТАЛА ПАРА,

каб Біомальц у нашым дамовым жыцьці заняў такое ж мейсцо, як у нямеччыне, гэтай клясычнай старонцы дізты. Біомальц — гэта пажыўная і укрэпляючая рэч, выцягнутая з адборнага соладу. Дзецям слаба развітым, кволым, бледным у каторых німа апэтыту, трэба даваць Біомальц чыстый або у малацэ, каві, гарбаці, юшніку і т. д. Біомальц араматычны і смачны і куды пажыўнейшы за какао Узрослым, каторые хворы на малакроўе, на живот, на лёгкіе, або нэрўным Біомальц незамяніммы; яго дзейства пэўнае і скорае. Ва ўсіх аптэках і аптэкарскіх магазынах па 1 руб. 50 кап. і 85 к. літэратуру высылае Таварыство „Автосилъ“ Бэрлін і Вільня.

ПРЫСЯЖНЫЕ ЭКСПЕРТЫ

аб школах крою, шыцьця і прыгожаго рукадзельля

Праф. К. Леванскаго

На просьбу прафэсара К. Леванскаго, мы ніжэпадпісаные былі камандараваны Харкоўскай Рэмесленнай Управай дзеля экзаменаваньня вучэніц **ВІЛЕНСКАЙ, МІНСКАЙ, СМАЛЕНСКАЙ, МОГІЛЕЎСКАЙ і ВІТЭБСКАЙ** школ крою шыцьця і прыгожаго рукадзельля і майстэрэнь прафэсара К Леванскаго, у каторых мы экзаменавалі ад 13 да 18 сьнежня прошлаго 1913 году. Рабіўшы экзамены у яго школах, мы можэм сказаць, што падобнаго прыкладнаго парадку і гэткаго знаньня і вядзеньня справы, як у ягомасьця Леванскаго—мы нідзе дагэтуль не сустрэчалі. Новы способ навучаньня крою; шыцьця і прыгожаго рукадзельля, каторы выроблен ягомасцям Леванскім, скарачывае час навучаньня блізка на 3/4 проці вымогоў другіх школ. Работы выпоўненые вучэніцамі школ Леванскаго, далёка прасцігнулі усе дагэтаго спатыканые намі у другіх вучэлялёў і школу ягомасця Леванскаго — безварункова з другімі зраўніваць нельга. З вялікай пэўнасьцю можэм сказаць, што работы, якіе мы бачылі у школах, так штукарна выпоўнены, што пахвалу трудна выразіць славамі, і вучэніцы каторые кончылі яго курсы саўсім заслужываюць названьня слаўных мастачак у сваім дзеле.

Старшына Харкоўскай Рэмесленнай Управы **Власенко**. Прысяжны экспэрт А. **Лапіна**.

У школах крою і шыцьця праф К. Леванскаго на вольные мейсцы прыймаюцца запісі вучэніц штодзень у **Вільні** — вялікая 27; **Мінск** — Захароўскі пер, 9; **Маскве** — Камергерскій пер 1/22 тэл № 4—37—17; **Ростове н/Д.** — Маскоўская 62; **Вітэбску** Гоголеўская д Гершевіча; **Арле; Гомелі; Житоміры; Могілёві; Бабруйску; Каця рынаслаўлі** і ў многа якіх другіх гарадох Расеі.

Ядыная школа у каторай экзамены адбываюцца перад прысяжнымі экспэртамі рэмесьленных управ, спэцыальна запрошэных і вучэніцы атрымліваюць цэхавые патэнты на масцерыц і падмасцерыц с правамі а такжэ школьные сьвідзецельствы.

Пры школах майстэрні.—Пробные праграмы высылаюцца безплатне.

Толькі **БЕЛАРУСАМ** селянам прадаюцца вучасткі зямлі у іменьні Гай, каля самаго гораду Пінска. Задаток па 20 руб. ад дзесяціны, расрочка платы на колькі гадоў па 6%. Асабліва важна для гароднікоў, рэмесьнікоў, фабрычных работнікоў і скатаводоў.

Э. Зуземіль, ім Гай, каля гор. Пінска (Мінск. губ.).

Галёшы элеганцкіе Фасоны — поўная парука
Лінолеум грамадны выбор
РЭКОМЭНДУЕ:

Т-во „ПРАВАДНІК“

ВІЛЕНСКІ АДДЗЕЛ
Вялікая вуліца д. гр. Тышкевіча № 96.
Тэлефон № 10—13.

Беларуская Кнігарня

Вільня, Завальная 7.

Атрымала на склад і прадае вось якіе нованадрукованные кніжкі:

		Цэна.
1)	**„Маладая Беларусь“** 1-я сэрыя 3 ці сшытак .	1 р. — к.
2)	**„Сон на Кургане“**, драматычная паэма—Я Купалы	— 50 к.
3)	**„Batrak“** і **„Jak Jurka zabahacieŭ“**—вершаваные аповесьці Я. Коласа	— 10 к.
4)	**«Abrazki»**—Зм трока Бядулі	— 15 к.
5)	**«Pieśni»**—Цішкі Гартнага	— 15 к.
6)	**„Амэрыканец“**—апаведанне А Новіча . . .	— 10 к.
7)	**„Dudka Biełaruskaja“**—Мацея Б рачка. Новые выданьне	— 15 к.
8)	**«Як яны жаніліся»** — жарт у І-м акці А. Вологодзькаго, пераклад Власта (Литограф)	— 30 к.
9)	**„Мядзьведзь“**—жарт у І-м акці А. Чэхова. Пераклад з расейск	— 30 к.

Апрача гэтых **«Беларуская Кнігарня»** мае на складзе і прадае усе іншые дагэтуль друкаваные беларускіе кніжкі. Для мястэчковых кнігатаргоўцаў кнігарня дае **вялікую уступку**.

У маёнтку Вялікіе Граничы

Віленскаго пав. Віленскай губ.

Дзедзіча Свіды, прадаюцца 400 дзесяцін зямлі, парэзаные на хутарскіе вучасткі рознай меры, у кожным ёсць сенажаць і лясочак. 7 вёрст ад ст Уша Л. Р. ж. д. Аб варунках можна даведацца па адрасу: *Город Радашковічы, Віленскай губ., м. Вялікіе Граничы, Стэфану Сяда.*

дастунна кожнаму купіць вучастак зямлі у „Звярынцы“ у самай лепшай часьці гораду Вільні. Мейсцо васць прыгожая, здаровая ле'оррэка.

Цэны і варункі выгодные

С купляй пасьпешайця: зямлі асталося саўсім мала! Гэта—апошні раз напамінаецца.

За справамі звертацца у кантору па прадажы вучасткоў у Зьвярынцы: Вільня „Звярынец“, Георгіеўскіпраспэкт, д. № 48. Тэл. № 46.

Спраўкі выдаюцца праз увесь дзень, не вылучаючы 1 сьвят.

Друкарня Мырціна Кухты, Татарская 20.